

вземания, свързани или с традиционната църковна обредност тук, или (най-вероятно) наложени от местните клирици, които впоследствие са ги превърнали в задължения за погребението им паство.

Така че средната стойност на допълнителните ежегодни налози (каквито в случая се явяват случайните приходи), с които се облагат всяка една данъкоплатна единица е 2 гр. 35 пари (2 гр. 10 пари - 3 гр. 15 пари), или 35.29% (30.49% - 44.14%) от всичките приходи на Кюстендилската епархия.

Обобщавайки анализиранията информация за църковното данъчно облагане в областите, намиращи се под фискално подчинение на Кюстендилския владика, констатираме, че според Общите митрополитски счетоводни книги за 1850, 1854 и 1857 г. средногодишните вземания от една облагаема единица са 8 гр. 20 пари (7 гр. - 10 гр. 20 пари). Базирайки се на сведенията за имотното състояние на кюстендилското православно население от средата на XIX век¹⁹ установяваме, че тази сума представлява по-малко от 2% от средногодишните доходи на едно християнско семейство.

За да се придобие по-точна представа за относителния дял на този вид налози в общата сума на данъците, изплащани от народа ни в епохата на робството, ще направим съпоставка между тяхната стойност и тази на данъците, с които османската власт е облагала кюстендилското християнско население. Проучването на съществуващата информация разкрива, че средногодишно основните (включващи трите данъка - емляк, тижарет и беделят) финансови задължения на 20 произволно взети християнски семейства от квартал Вароша възлизат на 317 гр., а усреднената стойност по тези вземания за всички облагаеми единици в града е около 167 г., при което дори безимотните са били задължени да плащат ежегодно по 28 гр. 20 пари²⁰. Посочените стойности многократно са надхвърляли тези на събираните като църковни данъци и реално отразяват съотношението между различните видове финансови тежнения на нашия народ.

Ето защо при анализа на наличния изворов материал се налага констатацията, че твърдението за икономически гнет на Цариградската патриаршия спрямо българското население звучи доста крайно, още повече, че в периода след провъзгласяването на независимата Българска екзархия събираните от нея средства не са намалели, напротив останали непроменени, а някои (като тези за владичина) са нараснали двойно²¹. А колкото до възможностите на българските православни, когато са убедени в необходимостта от влагане на своята лепта в общоползни дела, те са готови (дори най-бедните - както е в с. Трекляно) да отделят за църковни дела суми, неколкостепенно по-високи от цялата стойност на средногодишните си конфесионално-фискални плащания.

Друг е въпросът, че като към сумата на ежегодните вземания се прибавят своеволните финансови тежнения, налагани от местните клирици (каквото е случаят със средствата, набирани от продажбата на т.нар. „зърнени подноси“ в Щипско, Кочанско и Кратовско) тази сума нараства и се превръща в бремене за среднотатистическия християнин. А когато се съчетае с грастичната диференциация при разпределението на събраните средства - свързана с явното (дори документално регламентирано) облагодетелстване на средния и висшия клир, за когото били предназначени средно по над 58% (50.82 - 66.16%)²² от набиранияте суми като в същото време за социални дейности били отделяни едва 1.5 (1.17 - 1.83%)²³ - то се превръща в средство за допълнително акумулиране на напрежение сред българското население.

Ето защо споменавайки данъчната политика на Цариградската патриаршия, като причина за църковно-националната борба на народа ни, можем да приемем, че нейното